

Східноєвропейський національний університет  
імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління

Кафедра аналітичної економіки та природокористування

**Віра Ліщук**

# ***ЕКОНОМІКА ЛІСОКОРИСТУВАННЯ***

Методичні вказівки  
до практичних занять магістрів  
спеціальності «Економіка» освітньої програми «Економіка довкілля  
і природних ресурсів» денної форми навчання

Луцьк 2018

УДК 630.6 (07)  
ББК 65.012.1 Я7  
Л 67

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 8 від 16 травня 2018 року).

Рецензент: Стрішенець О.М., д.е.н., зав. кафедри аналітичної економіки та природокористування СНУ імені Лесі Українки  
Московчук А.Т., к.е.н., доцент, декан факультету обліку та фінансів Луцького національного технічного університету

**Ліщук В.І.**

**Л-67 Економіка лісокористування** : методичні вказівки до практичних занять для магістрів спеціальності «Економіка» освітньої програми «Економіка довкілля і природних ресурсів» денної форми навчання / Віра Іванівна Ліщук. – Луцьк: Вид-во СНУ, 2018. – 18 с.

У методичних вказівках викладено завдання та методичні поради до виконання практичних занять, вказано літературу і перелік питань для практичних занять, розрахункові завдання до кожної теми.

Рекомендовано для магістрів спеціальності «Економіка» освітньої програми «Економіка довкілля і природних ресурсів»

**УДК 630.6 (07)**  
**ББК 65.012.1 Я7**

© Ліщук В.І., 2018  
© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2018

## ***Передмова***

Дисципліна «Економіка лісокористування» передбачає розгляд економіко-організаційних закономірностей функціонування лісового господарства України.

Економіка лісового господарства має за мету надати студентам знання та практичні навички з питань економічних процесів, що відбуваються в лісовому господарстві і пов'язані з використанням ресурсів для забезпечення ефективності діяльності.

Процес вивчення дисципліни передбачає розв'язок наступних завдань:

- оволодіння студентами основної економічної термінології та механізму економічних процесів у лісовому господарстві;

- застосування набутих теоретичних знань для розв'язку ситуаційних та розрахункових завдань;

- формування навиків аналітичного дослідження організаційно-економічних процесів, що відбуваються у лісовому господарстві.

«Економіка лісокористування» є підґрунтям для вивчення таких дисциплін як: еколого-економічний аналіз інвестиційних проектів, економічна ефективність енергозберігаючих технологій тощо.

## ***Загальні положення***

Відповідно до навчального плану дисципліна «Економіка лісокористування» вивчається один семестр і передбачає лекційні та практичні заняття; індивідуальну та самостійну роботу студентів. Передбачено підсумковий контроль у вигляді заліку (у разі недостатньої кількості поточних балів, що набрана студентами) і поточний контроль у вигляді оцінювання: теоретичних знань, вміння розв'язувати розрахункові завдання та виконання модульних контрольних робіт.

Практичні заняття, як форма навчального процесу, дозволяють закріпити та поглибити теоретичні знання, одержані на лекціях і набути в результаті самостійного вивчення літератури. Рівень поточних знань студентів перевіряється шляхом усних опитувань і виконання розрахункових та логічних завдань з тем.

У методичних вказівках наведено завдання та методичні поради до виконання практичних занять, вказано літературу і перелік питань. Зміст практичних занять формується виходячи з кількості годин, відведених на опрацювання дисципліни. Дисципліна «Економіка лісокористування» поділяється на два змістові модулі.

На практичні заняття виносяться теми робочої програми, які передбачають обговорення окремих питань та розв'язок розрахункових завдань.

## ***Завдання та методичні поради до практичних занять***

### **Тема «Персонал підприємств лісового господарства»**

#### ***Питання для обговорення***

1. Поясніть сутність персоналу підприємства та наведіть його класифікацію.
2. Наведіть поділ персоналу підприємства за професіями та рівнем кваліфікації.
3. Охарактеризуйте види чисельності персоналу підприємства та покажіть розрахунок загальної чисельності ПВП.
4. Наведіть розрахунок чисельності робітників та показників стану і руху персоналу підприємства.
5. Охарактеризуйте систему управління персоналом підприємства.

#### ***Методичні поради***

Поясніть сутність трудових ресурсів та персоналу підприємства. Навести поділ персоналу на групи та категорії залежно від функцій, що виконуються.

Залежно від характеру трудової діяльності розкрити сутність професії та кваліфікації для керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців і робітників.

У характеристиці трудового потенціалу підприємства звернути увагу на штатну, явочну, облікову і середньооблікову чисельність. Пояснить техніку розрахунків планової чисельності окремих категорій працівників.

Оцінку трудового потенціалу підприємства пояснювати за допомогою показників, що характеризує його рух і стан.

Кадрову політику і систему управління персоналом характеризувати з позиції: планування персоналу, набору та якісного відбору працівників, підготовки працівників, оцінювання персоналу, стимулювання і мотивації персоналу, планування кар'єри і охорони здоров'я та безпеки.

### **Розрахункові завдання**

**Задача 1.** За період, що аналізується технологічна трудомісткість продукції знизилась на 12%, виробнича – на 8%, повна – на 8,5%. Затрати праці на виробництво продукції кожної категорії працівників пропорційні їхньої чисельності.

Визначте зміни структури персоналу, якщо на початку періоду співвідношення чисельності виробничих, допоміжних робітників та іншого персоналу становило 1: 0,9 : 0,4.

**Задача 2.** Скласти баланс робочого часу одного середньооблікового робітника і розрахувати чисельність робітників, необхідних для виконання виробничої програми трудомісткістю 336350 нормо-годин.

Відомо, що режим роботи однозмінний при п'ятиденному робочому тижні. Цілоденні невиходи на роботу становлять, днів: чергові відпустки – 15,6; відпустки на навчання – 1,2; хвороба – 6,6; декретні відпустки – 2,1; виконання громадських обов'язків – 0,5. Номінальний фонд робочого часу – 255 днів/рік. Середній відсоток виконання норм виробітку становитиме 110.

**Задача 3.** Визначте необхідну чисельність робітників-відрядників.

Планова трудомісткість виготовлення одного виробу становить 0,8 нормо-годин, річна виробнича програма – 500 тис. шт. Підприємство працює в одну зміну при п'ятиденному робочому тижні. Середній відсоток виконання норм виробітку становить 112, відсоток втрат часу на ремонт обладнання – 3, кількість вихідних і святкових днів – 111.

**Задача 4.** Річний обсяг випуску продукції становить 54 тис. шт./рік. Трудомісткість виготовлення одного виробу знизилась з 52 до 47 хв./шт. Ефективний річний фонд робочого часу працівника становить 1860 год., запланований коефіцієнт виконання норм виробітку – 1,15.

Визначити зниження трудомісткості виробничої програми, вивільнення працівників та зростання продуктивності праці.

**Задача 5.** У наступному році обсяг продукції заплановано на рівні 5685,5 тис. грн. Виробіток одного працівника у попередньому році становив 8,3 тис. грн. За рахунок кращої організації виробництва чисельність промислово-виробничого персоналу передбачено скоротити на 46 осіб.

Визначити зростання продуктивності праці (%) та чисельність працівників у наступному році.

**Задача 6.** Визначити фактичне зростання продуктивності праці на підприємстві за показниками виробітку та трудомісткості на основі інформації, що наведена у табл.

<b>Показники</b>	<b>План</b>	<b>Факт</b>
1. Обсяг продукції, шт.	2000	2200
2. Трудомісткість продукції, люд.-змін	400	420

**Задача 7.** Середня тривалість чергової відпустки частини (31%) виробничих робітників зросла з 25 до 30 днів.

Визначити ступень зростання продуктивності праці для компенсації зростання відпустки.

**Задача 8.** Визначити виробіток одного працівника та його зростання (%) відносно базового року за таких умов:

- в році 250 робочих днів;
- річний виробіток у базовому році становив 18,6 тис. грн. / людино-рік;
- плановий обсяг випуску продукції становитиме 3688 тис. грн. / рік;
- зниження трудомісткості виробничої програми передбачається на 2000 людино-днів.

**Задача 9.** Визначити зміни продуктивності праці за таких умов:

- у звітному році обсяг продукції становить 21 тис. грн. за чисельності працівників – 30 осіб;
- у плановому році обсяг продукції зросте на 20%, а економія чисельності становитиме 3 особи.

## **Тема «Оплата та продуктивність праці у лісовому господарстві»**

### ***Питання для обговорення***

1. Поясніть сутність заробітної плати та її структури.
2. Охарактеризуйте джерела коштів на оплату праці, суб'єктів та організацію заробітної плати.
3. Поясніть сутність тарифної системи оплати праці та тарифної сітки.
4. Охарактеризуйте тарифну ставку, її види і розрахунок.
5. Поясніть сутність посадових окладів та тарифно-кваліфікаційних характеристик.
6. Обґрунтуйте умови застосування відрядної та почасової форм оплати праці.
7. Наведіть розрахунок відрядних систем оплати праці.
8. Проаналізуйте системи почасової форми оплати праці.
9. Проаналізуйте систему преміювання на підприємстві.
10. Порівняйте варіанти безтарифних систем оплати праці та зробіть висновки щодо можливості їх застосування на підприємствах лісового господарства.
11. Поясніть сутність продуктивності праці та факторів, що визначають її рівень.
12. Порівняйте методи вимірювання рівня продуктивності праці.
13. Покажіть розрахунок приросту продуктивності праці в наслідок заходів щодо її підвищення.

### ***Методичні поради***

Охарактеризуйте: сутність заробітної плати та її поділ на основну, додаткову та інші заохочувальні і компенсаційні виплати; джерела коштів на оплату праці та суб'єктів її організації, зокрема в лісовому господарстві.

Поясніть тарифну систему оплати праці як сукупності тарифної сітки, тарифної ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристик (довідників). Покажіть розрахунок середнього тарифного коефіцієнту та розряду робіт і робітників.

Розглядаючи відрядну і почасову форми оплати праці, охарактеризуйте: умови їх застосування; розрахунок заробітку за різними системами. Стимулювання працівників розглядайте з точки зору запровадження системи преміювання.

В альтернативних (безтарифних) системах оплати праці порівняйте три варіанти щодо розрахунку заробітку та можливості застосування у лісовому господарстві.

Розкрийте сутність продуктивності праці, чотирьох методів вимірювання її рівня та факторів, що її визначають.

### **Розрахункові завдання**

**Задача 1.** На ділянці зайнято 9 робітників, які працюють в нормальних умовах. Троє з них мають 5-й розряд (тарифний коефіцієнт – 1,54), двоє – 4-й (тарифний коефіцієнт – 1,35), троє – 3-й (тарифний коефіцієнт – 1,23), один – 1-й.

Годинна тарифна ставка 1-го розряду становить 5,92 грн.

Розрахувати середній тарифний коефіцієнт робітників ділянки та середню тарифну ставку.

**Задача 2.** Розрахувати місячний зарібок робітника 3 розряду, робота якого оплачується за відрядно-прогресивною системою.

Відомо, що за місяць робітник виготовив 150 виробів при завданні 132. Трудомісткість виготовлення одного виробу становить 1,2 нормо-години. Вихідна база для нарахування доплат – 110% від завдання. Шкала для визначення відсотка росту розцінки наведена у табл.

% перевиконання вихідної бази	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100
% росту розцінки	20	40	60	80	100

**Задача 3.** Допоміжний робітник обслуговує 3-х основних робітників. Його годинна тарифна ставка становить 5,92 грн. за 8-ми годинного робочого дня. Змінна норма виробітку основних робітників – 50 шт./зм., а фактичне виконання норми становить: 1-й робітник – 98,5%, 2-й – 118,4%, 3-й – 110%.

Визначити фактичний денний зарібок допоміжного робітника.

**Задача 4.** Бригада складається з 13 робітників-відрядників, що працюють у нормальних умовах. 3 робітники мають II розряд, 4 робітники – III, 6 робітників – V. Згідно плану за місяць робітники мають виконати такі види робіт: за II розрядом – 200 нормо-год., за III – 220, за V – 550 і за VI – 410.

Розрахувати середній тарифний розряд робітників і робіт (за тарифними коефіцієнтами).

**Задача 5.** Визначте зарплату робітника-відрядника, робота якого оплачується за відрядно-преміальною системою.

Робітник за місяць виготовив 173 вироби за планового завдання 125. Розцінка за один виріб становить 1,5 грн., доплати за виконання плану – 10%, а за кожен % перевиконання плану – 1,5%.

**Задача 6.** Визначте зарплату робітника-відрядника, робота якого оплачується за відрядно-прогресивною системою.

Робітник за місяць виготовив 213 виробів за планового завдання 170. Вихідна база для нарахування доплат – 110%. Трудомісткість виготовлення виробу – 1,1 нормо-год. за IV розрядом робіт. Тарифна ставка I розряду - 5,92 грн., тарифний коефіцієнт IV розряду -1,35. Шкала для визначення відсотка росту розцінки наведена у табл.

% перевиконання вихідної бази	1-10	11-25	26-40	41-більше
% росту розцінки	25	50	75	100

**Задача 7.** Бригада заробила за місяць 12000 грн. Усі члени бригади працюють в нормальних умовах. Годинна тарифна ставка I розряду - 5,92 грн. Робітники V і III розрядів відпрацювали 170 год/міс., а робітники IV розряду – 150. Тарифні коефіцієнти за розрядами становлять: III – 1,23, IV – 1,35, V – 1,54.

Визначте зарплату кожного члена бригади.

## **Тема «Основні засоби в лісовому господарстві»**

### ***Питання для обговорення***

1. Охарактеризуйте сутність основних засобів та порівняйте їх тлумачення у податковому і бухгалтерському обліку.
2. Наведіть класифікацію основних засобів.
3. Поясніть сутність структури основних засобів та факторів, що її визначають.
4. Наведіть розрахунок показників вартісної оцінки основних засобів.
5. Поясніть сутність амортизації та розрахунок норми амортизаційних відрахувань.
6. Поясніть сутність та види рівномірних методів нарахування амортизаційних відрахувань.
7. Охарактеризуйте методи прискореної амортизації основних засобів.
8. Поясніть сутність фізичного зносу основних засобів та його видів.
9. Охарактеризуйте моральний знос основних засобів та його форми і фактори.
10. Поясніть сутність відтворення основних засобів та показників, що його характеризують.
11. Наведіть розрахунок показників ефективності використання основних засобів та покажіть напрями підвищення ефективності.
12. Охарактеризуйте показники використання земель лісового фонду.

### ***Методичні поради***

Поясніть сутність основних засобів з точки зору податкового та бухгалтерського обліку та їх поділ на виробничі і невиробничі.

Наведіть класифікацію основних засобів за роллю в процесі виробництва, для цілей податкового і бухгалтерського обліку.

Для визначення загального обсягу основних засобів, їх динаміки та структури розкрийте сутність первісної, відновленої, залишкової, ліквідаційної, справедливої, балансової та середньорічної вартості основних засобів.

Охарактеризуйте амортизацію та розрахунок амортизаційних відрахувань рівномірними і прискореними методами.

Спрацювання основних засобів поясніть з точки зору фізичного і морального зносу.

Розгляньте систему показників ефективності відтворення і використання основних засобів, у тому числі в лісовому господарстві та напрями підвищення ефективності.

### ***Розрахункові завдання***

**Задача 1.** Підприємство обмінює застарілий механічний прилад на більш сучасний. Первісна вартість переданого приладу становить 500 грн. Сума нарахованого зносу – 125 грн. Вартість обміну, обговорена в договорі, становить 240 грн. (у тому числі ПДВ – 40 грн.).

Яким чином буде здійснюватися переоцінка?

**Задача 2.** Підприємство придбало комп'ютер вартістю 3600 грн. (у тому числі ПДВ 600 грн.). З урахуванням морального зносу та інтенсивності його експлуатації термін його корисної служби становить 4 роки. По закінченню корисного строку служби комп'ютер можна буде продати за 300 грн.

Визначити амортизовану вартість та середню норму амортизації комп'ютера.

**Задача 3.** Нарахувати амортизацію за прямолінійним методом на об'єкт 4 групи основних засобів – верстат, якщо його первісна вартість становить 20 000 грн., строк корисної експлуатації – 4 роки. Очікується, що його ліквідаційна вартість становитиме 2000 грн.

**Задача 4.** Нарахувати амортизацію методом зменшення залишкової вартості на об'єкт 4 групи основних засобів – верстат, якщо його первісна вартість становить 20 000 грн., строк корисної експлуатації – 4 роки. Очікується, що його ліквідаційна вартість становитиме 2000 грн.

**Задача 5.** Нарахувати амортизацію методом прискореного зменшення залишкової вартості на об'єкт 4 групи основних засобів – верстат, якщо його первісна вартість становить 20 000 грн., строк корисної експлуатації – 4 роки. Очікується, що його ліквідаційна вартість становитиме 2000 грн.

**Задача 6.** Нарахувати амортизацію кумулятивним методом на об'єкт 4 групи основних засобів – верстат, якщо його первісна вартість становить 20 000 грн., строк корисної експлуатації – 4 роки. Очікується, що його ліквідаційна вартість становитиме 2000 грн.

**Задача 7.** Визначити показники використання основних засобів за таких умов: вартість основних засобів на початок року становила 53 млн. грн. У березні було введено основних засобів на 3,2 млн. грн., в третьому кварталі – на 21 млн. грн. У липні вибуло основних засобів на 7,5 млн. грн., а в четвертому кварталі – на 9 млн. грн. Запланований обсяг продукції становитиме 180 млн. грн., а чисельність ПВП – 4060 осіб.

**Задача 8.** У цеху 150 верстатів: 90 працюють у три зміни; 25 – у дві зміни і 35 – в одну зміну.  
Визначити коефіцієнт змінності роботи обладнання.

## **Тема «Нематеріальні ресурси та активи в лісовому господарстві»**

### ***Питання для обговорення***

1. Охарактеризуйте сутність нематеріальних ресурсів підприємства.
2. Дайте пояснення нематеріальним активам підприємства та їх захисту.
3. Наведіть розрахунок показників первісної вартості нематеріального активу.
4. Проаналізуйте витратний підхід до визначення вартості нематеріальних активів підприємства.
5. Порівняйте ринковий та прибутковий підходи щодо визначення вартості нематеріальних активів підприємства.

### ***Методичні поради***

Поясніть сутність нематеріальних ресурсів та інтелектуальної власності, характеризуючи об'єкти промислової власності; об'єкти, що охороняються авторськими та суміжними правами та нетрадиційні об'єкти.

Поясніть сутність та склад нематеріальних активів, принцип і форми їх юридичного захисту у вигляді патенту та свідоцтва. Покажіть різні варіанти розрахунку первісної вартості нематеріального активу.

Порівняйте витратний, ринковий і прибутковий підходи щодо оцінки вартості нематеріальних активів.



### ***Розрахункові завдання***

**Задача 1.** Підприємство використовує в своїй діяльності як вже запатентоване програмне забезпечення для розробки нових макетів пакування, так і власні розробки. Придбання спеціалізованого програмного забезпечення згідно з договором коштує підприємству 14400 грн. (у тому числі ПДВ – 2400 грн.). Крім того, підприємство користується послугами незалежного спеціаліста щодо встановлення програмного забезпечення, які оплачуються в розмірі 720 грн., включаючи ПДВ – 120 грн.

Конструкторське бюро підприємства на дослідження і розроблення власного промислового зразка склало кошторис витрат:

- на дослідження: прямі матеріальні витрати – 14000 грн., прямі витрати на оплату праці – 88000 грн., інші витрати – 53000 грн.

- на розробку: прямі матеріальні витрати – 33000 грн., прямі витрати на оплату праці – 125000 грн., інші витрати – 60000 грн.

В результаті розроблення виготовлено промисловий зразок, що відповідає вимогам П(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Підприємство планує його зареєструвати і отримати патент. Витрати на це становитимуть 2000 грн.

Визначити первісну вартість придбаного і створеного підприємством нематеріальних активів.

**Задача 2.** Первісна вартість створеної підприємством корисної моделі становить 24600 грн. Її справедлива вартість порівняно з аналогічними моделями, які існують на ринку, становить 20295 грн., а залишкова вартість на кінець звітного періоду – 18450 грн.

Визначте переоцінену вартість нематеріального активу.

**Задача 3.** Підприємство безоплатно отримує нематеріальні активи у вигляді програмного забезпечення від добродійного фонду в сумі 9200 грн. Для його встановлення підприємство залучає спеціаліста з оплатою 900 грн., у тому числі ПДВ – 150 грн. Термін корисного використання програмного забезпечення становить 1,5 роки.

Яким буде місячний розмір зносу і куди його віднести?

**Задача 4.** На створення об'єкта нематеріального активу підприємство витратило 450 тис. грн. Визначте річну суму амортизації об'єкта, якщо термін корисного використання становить 1,5 роки.

### **Тема «Оборотні кошти підприємств лісового господарства»**

#### ***Питання для обговорення***

1. Поясніть сутність оборотних коштів та їх класифікацію за джерелами фінансування.
2. Наведіть класифікацію оборотних фондів підприємства.
3. Охарактеризуйте процес нормування оборотних коштів підприємства.
4. Дослідіть процес ефективності використання оборотних коштів з позиції показників, шляхів, джерел та напрямів.

#### ***Методичні поради***

Охарактеризуйте оборотні кошти підприємства з точки зору утворення виробничих оборотних фондів і фондів обігу. Поясніть їх поділ за джерелами фінансування та стадії кругообігу.

Елементом управління оборотними коштами є процес їх нормування, тобто визначення норми та нормативу. Розгляньте розрахунок нормативів та норм оборотних коштів у

виробничих запасах; незавершеному виробництві; витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції.

Ефективність використання оборотних коштів підприємства охарактеризуйте за допомогою коефіцієнта оборотності, коефіцієнта завантаження і тривалості одного обороту.

Прискорення оборотності оборотних коштів розглядати на стадії створення виробничих запасів, на стадії незавершеного виробництва і на стадії обігу.

Окресліть джерела економії матеріальних ресурсів та напрями роботи підприємства щодо управління джерелами оборотних коштів.

### ***Розрахункові завдання***

**Задача 1.** Для виробництва продукції використовується два виду сировини А і В. Середньодобові витрати сировини А на виробництво одиниці продукції становлять 0,5 тони, сировини В – 0,2 тони. Ціни на сировину становлять відповідно А – 3000 грн. і В – 4000 грн. за тону. Тривалість інтервалу між двома суміжними поставками поточного запасу сировини становить 14 днів, підготовчого – 2 дні, страхового – 4 дні. Середньодобовий випуск 1 тони товарної продукції за її виробничою собівартістю становить 2450 грн. Частка витрат на незавершене виробництво становить 40% у загальній виробничій собівартості виготовленої продукції. Тривалість виробничого циклу – 10 днів.

Визначте нормативи виробничих запасів і незавершеного виробництва.

**Задача 2.** У звітному періоді підприємство реалізувало продукції на суму 100 тис. грн. при середньому залишку оборотних коштів – 8,34 тис. грн. В наступному році обсяг реалізованої продукції зростає на 15%.

Визначити потребу підприємства в оборотних коштах і суму їх вивільнення за рахунок прискорення оборотності, якщо відомо, що в наступному році передбачено зростання коефіцієнта оборотності на 12%.

**Задача 3.** План реалізації продукції становить 320 тис. грн., а сума оборотних коштів – 40 тис. грн. В результаті запровадження організаційно-технічних заходів тривалість одного обороту скоротилась на 6 днів, а обсяг реалізованої продукції зріс на 3%.

Визначити:

- 1) планову і фактичну тривалість обороту оборотних коштів;
- 2) необхідну фактичну суму оборотних коштів;
- 3) суму вивільнених оборотних коштів.

**Задача 4.** Визначити суму збільшення обсягу реалізованої продукції за незмінної суми оборотних коштів, якщо в результаті запровадження поточного методу виробництва тривалість одного обороту скоротилась на 10 днів. За планом підприємство має реалізувати продукції на 20 млн. грн. при сумі оборотних коштів – 5 млн. грн.

## **Тема «Інвестиційні ресурси підприємств лісового господарства»**

### ***Питання для обговорення***

1. Поясніть сутність інвестицій та наведіть їх класифікацію.
2. Обґрунтуйте процес інвестиційних рішень у лісовому господарстві з позицій доходності та альтернативності.
3. Покажіть розрахунок майбутньої та теперішньої вартості грошей.
4. Наведіть показники теперішньої вартості в лісовому господарстві.
5. Охарактеризуйте номінальну і реальну оцінку грошових коштів.

6. Наведіть показники оцінки ефективності інвестицій в лісовому господарстві.
7. Покажіть обґрунтування інвестиційних рішень на основі невизначеності та ризику.
8. Охарактеризуйте методи аналізу ризику з позицій аналізу чутливості та аналізу сценаріїв інвестиційних проектів.
9. Поясніть теоретичні основи визначення оптимального обороту рубки з позицій критеріїв, кореневої вартості та її приросту.
10. Охарактеризуйте варіанти визначення економічно оптимального обороту рубки.

### **Методичні поради**

Розгляньте сутність інвестицій та їх класифікацію за різними ознаками. Процес інвестування розглядати з точки зору альтернативної вартості та норми доходності.

На основі концепції вартості грошей у часі за допомогою дисконтування і компонування покажіть розрахунок теперішньої та майбутньої вартості залежно від різних умов інвестування та отримання доходу в лісовому господарстві.

Поясніть оцінку ефективності інвестицій за допомогою показників: чистого приведеного ефекту, строку окупності інвестицій, внутрішньої норми доходності, індексу рентабельності та коефіцієнта ефективності.

Інвестиційні рішення обґрунтуйте на основі невизначеності та ризику, розглядаючи методи аналізу останнього.

Характеризуючи інвестиційне рішення щодо визначення обороту рубки насадження, розглядайте такі основні показники, як: коренева вартість та її приріст (середній і поточний).

### **Розрахункові завдання**

**Задача 1.** Розглядаються оптимістичні і песимістичні сценарії. Інвестор буде мати варіанти можливих прийнятних і неприйнятних результатів з урахуванням їх імовірності.

#### Здійснення лісозахисних заходів

Варіант заходів	Зараження	
	немає	існує
<b>1. Обприскування лісу</b>	Імовірність – 0,2; Витрати – 35000 у.г.о.	Імовірність – 0,8 а) <i>Обприскування вдале:</i> імовірність – 0,56; витрати – 35000 у.г.о. б) <i>Обприскування невдале:</i> імовірність – 0,24; витрати – 119244 у.г.о.
<b>2. Обприскування лісу відсутнє</b>	Імовірність – 0,2; Витрати - 0	Імовірність – 0,8; Витрати – 84244 у.г.о.

За критерієм мінімізації очікуваних витрат визначте варіант, який може вибрати інвестор.

**Задача 2.** Підприємство розглядає доцільність придбання нової технологічної лінії з переробки деревини за ціною 18 тис. у.г.о. За прогнозом відразу після запуску лінії щорічні надходження після сплати податків становитимуть 5700 у.г.о. Робота лінії розрахована на 5 років. Ліквідаційна вартість дорівнює затратам на її демонтаж. Норма прибутку становитиме 12%.

Визначте чистий приведений ефект та строк окупності інвестицій.

**Задача 3.** Підприємство розглядає чотири варіанти інвестиційних проектів, що потребують однакових стартових капіталовкладень – 2400 тис. грн.

Необхідно (на основі показників таблиці) здійснити економічну оцінку кожного варіанту і вибрати оптимальний. Фінансування проектів здійснюється за рахунок кредиту банку під 18% річних.

Грошові потоки, що прогножуються, тис. грн.				
Рік	Проект 1	Проект 2	Проект 3	Проект 4
0-й	-2400	-2400	-2400	-2400
1-й	0	200	600	600
2-й	200	600	900	1800
3-й	500	1000	1000	1000
4-й	2400	1200	1200	500
5-й	2500	1800	1500	400

### **Тема «Витрати та ціни на продукцію лісового господарства»**

#### ***Питання для обговорення***

1. Поясніть сутність витрат виробництва та наведіть їх класифікацію.
2. Охарактеризуйте кошторис виробництва.
3. Поясніть розрахунок показників собівартості продукції.
4. Охарактеризуйте формування собівартості окремих виробів в лісовому господарстві з точки зору об'єкту калькулювання, калькуляційної одиниці та статей калькуляції.
5. Проаналізуйте напрями зниження собівартості та показники оцінювання витрат.
6. Поясніть сутність ціни та наведіть її класифікацію за різними ознаками.
7. Поясніть затратні, ринкові та економетричні методи ціноутворення.
8. Поясніть види вільних цін в лісовому господарстві.
9. Охарактеризуйте механізм формування аукціонної ціни на необроблену деревину.

#### ***Методичні поради***

Поясніть сутність виробничих витрат, їх форми та класифікацію за різними ознаками.

Кошторис виробництва характеризуйте з точки зору формування витрат за економічними елементами, які є єдиними для промисловості: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші витрати.

Покажіть розрахунок собівартості валової, товарної та реалізованої продукції різними методами.

Процес калькулювання, що необхідний для обґрунтування цін на продукцію, рівня рентабельності, визначення ефективності заходів, розглядайте за основними елементами, а саме: визначення об'єкта калькулювання, вибір калькуляційних одиниць, визначення калькуляційних статей витрат та їх розподіл в лісовому господарстві.

Покажіть напрями зниження собівартості та розрахунок впливу заходів на зниження певних елементів витрат.

Наведіть класифікацію цін за різними ознаками та поясніть функції ціни. Дайте пояснення затратним, ринковим та економетричним методам ціноутворення і формуванню ринкової (вільної) ціни в лісовому господарстві.

Проаналізуйте механізм формування аукціонної ціни на необроблену деревину.

### **Розрахункові завдання**

**Задача 1.** Визначити фактичний та плановий рівні витрат на 1 грн. товарної продукції, а також їх зміни (у %) за таких умов:

- підприємство виробляє два вироби А – 1200 т і Б – 500 т;
- собівартість виробу А – 15 тис грн / т і Б – 8 тис. грн / т;
- у наступному році передбачено збільшити випуск продукції на 20%, собівартість знизити на 6%;
- оптова ціна виробу А становить 18 тис грн / т, Б – 10,3 тис грн / т.

**Задача 2.** В наслідок поглиблення спеціалізації праці продуктивність праці зросла на 12%. Заробітна плата підвищилась на 6%. Собівартість товарної продукції становить 908 тис. грн., а фонд оплати праці – 285 тис. грн.

Визначте вплив продуктивності праці на рівень собівартості продукції.

**Задача 3.** Визначте вплив на собівартість продукції збільшення випуску на 25%, якщо передбачається зростання постійних витрат на 3%. Загальна сума постійних витрат становить 9 тис. грн., а собівартість товарної продукції – 27 тис грн.

**Задача 4.** За рік підприємство виготовило 200 виробів загальною собівартістю 72000 грн. Питома вага основної заробітної плати виробничих робітників становить 22%.

Визначити величину загальновиробничих витрат, які включаються у собівартість одиниці продукції, якщо їх загальна сума становить 39,5 тис грн.

**Задача 5.** Собівартість виробу становить 1000 грн. Рівень рентабельності виробу – 33%. Надбавка за якість – 15%, ставка акцизного збору – 30%, торгівельна надбавка – 12% до відпускної ціни з ПДВ,

Розрахувати роздрібну ціну виробу.

### **Тема «Результати діяльності підприємств лісового господарства та оцінка її ефективності»**

#### **Питання для обговорення**

1. Охарактеризуйте показники виробництва і реалізації продукції.
2. Поясніть сутність доходу та послідовність формування його показників.
3. Поясніть сутність прибутку, його функції та класифікацію.
4. Покажіть послідовність формування чистого прибутку підприємства.
5. Проаналізуйте показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.
6. Охарактеризуйте показники ділової активності та рентабельності.
7. Проаналізуйте сутність ефективності виробництва, її видів, показників та факторів.

#### **Методичні поради**

Основним результатом діяльності будь-якого підприємства є продукція, тому поясніть сутність номенклатури, асортименту та валовий випуску і розрахунок показників валової, товарної, реалізованої і чистої продукції.

Розкрийте сутність доходів підприємства за фінансовою формою «Звіт про фінансові результати». Охарактеризуйте функції та наведіть класифікацію прибутку. Далі покажіть методику розрахунку чистого прибутку підприємства.

Показники оцінки фінансового стану підприємства розглядайте за такими групами: ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.

Розкрийте сутність ефективності виробництва та показників, що відображають ефективність використання всіх виробничих ресурсів. Далі наведіть класифікацію ефективності виробництва за різними ознаками та охарактеризуйте зовнішні і внутрішні фактори її підвищення.

### ***Розрахункові завдання***

**Задача 1.** Визначити обсяг валової, товарної, реалізованої і чистої продукції на основі таких показників:

- річний обсяг випуску продукції, шт. – 700;
- матеріальні та прирівняні до них витрати, тис. грн. – 6600;
- вартість сировини і матеріалів замовника, тис. грн. – 200;
- обсяг напівфабрикатів власного виготовлення, тис. грн. – 1500;
- виробничі послуги стороннім організаціям, тис. грн. – 800;
- відпускна ціна одиниці продукції, тис. грн. – 12000;
- залишки нереалізованої продукції, тис. грн.:
- на початок року – 400;
- на кінець року – 800.

**Задача 2.** У звітному році підприємство виробило 1000 виробів А і 3000 виробів Б, відпускна ціна яких становила відповідно 50 і 60 грн. Крім того підприємство виготовило комплектуючих виробів на суму 25000 грн, з них 15000 грн. для сторонніх замовників. Залишки нереалізованої продукції на складі на початок року становили 2000 грн., а на кінець року – 500 грн. Рівень рентабельності продукції становить 20%.

**Задача 3.** Визначте рентабельність продукції, підприємства і валову рентабельність продажу, якщо відомо: валовий прибуток підприємства становить 11906 тис. грн., собівартість реалізованої продукції – 31467 тис. грн., чистий прибуток – 302 тис. грн. і чистий дохід – 43373 тис. грн.

## *Рекомендована література*

1. Генсірук С.А. Історія лісівництва в Україні : Навч. посібник для студ. вузів / С.А.Генсірук, О.І.Фурдичко, В.С.Бондар; За ред. С.А.Генсірука. – Львів : Світ, 1995. – 421 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. – 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
3. Економіка підприємства: [підручник] / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.
4. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» // ВВР. – 2011. – № 2-3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page>.
5. Закон України «Про оплату праці» (із змінами і доповненнями) // ВВР. – 1995. – № 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.
6. Закон України «Про ціни і ціноутворення» (із змінами і доповненнями) // ВВР. – 1990. – №52 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.
7. Земельний кодекс України (із змінами і доповненнями) // ВВР. – 2002. - № 3,4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2768-14>.
8. Иванюта В.М., Кожухов Н.И., Моисеев Н.А. Экономика лесного хозяйства: Учебник для вузов. – М.: Лесная промышленность, 1983. – 272 с.
9. Історія розвитку лісового господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://georum.at.ua/publ/26-1-0-14>.
10. Класифікатор професій ДК 003:2010. Наказ від 28 липня 2010 року, № 327 «Про внесення змін та скасування нормативних документів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.upk.org.ua/load/>.
11. Концепція реформування та розвитку лісового господарства України. – 2006. – Розпорядження КМУ № 208-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=208-2006-%F0>.
12. Лісова сертифікація в Україні: стан і перспективи. – газета «Деревообробник», 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.derevo.com.ua/>.
13. Лісовий кодекс України (із змінами і доповненнями) // ВВР. – 1994. – № 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3852-12>.
14. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах лісового господарства України. – Наказ Державного комітету лісового господарства України від 08.11.2002р., №146.
15. Наказ «Про затвердження Методики визначення обсягів фінансування на утримання 1 га зелених насаджень». – 2007. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://search.ligazakon.ua/1\\_doc2.nsf/link1/FIN25507.html](http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN25507.html).
16. Наказ «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України». – 2006. – № 105 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.
17. Наказ «Про затвердження Тимчасових методичних рекомендацій розрахунку продуктивності праці в цілому в економіці та видами економічної діяльності». – 2008. – № 916 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0916665-08>.
18. Озеран В.О., Чік М.Ю. Вплив організаційно-технологічних особливостей лісового господарства на методику обліку та контролю витрат і калькулювання собівартості продукції. – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Management/2009>.
19. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. [підручник]. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.

20. Основы устойчивого лесопользования: учеб. пособие для вузов / М.Л. Карпачевский, В.К. Тепляков, Т.О. Яницкая, А.Ю. Ярошенко. – М.: Всемирный фонд дикой природы (WWF), 2009. – 143 [1] с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/336377/>.
21. Пірс Пітер Основи економіки лісового господарства / Пер. з англ. Логацький В.М. – К.: «Видавничий дім «ЕКО-інформ», 2006. – 224 с.
22. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – №13-14, № 15-16, № 17, ст.112 ) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
23. Положення (Стандарти) бухгалтерського обліку (станом на 22.04.2011) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/>.
24. Положення «Про Державне агентство лісових ресурсів України». – 2011. – № 458 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.
25. Положення «Про організацію та проведення аукціонів з продажу необробленої деревини». – 2007. – № 42 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.derevo.info/ru/content/detail/999>.
26. Постанова Кабміну України «Про затвердження Державної цільової програми «Ліси України» на 2010-2015 роки». – 2009. – № 977 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=4&nreg>.
27. Постанова Кабміну України «Про затвердження Державної цільової програми «Ліси України» на 2010-2015 роки». – 2009. – № 977 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=4&nreg>.
28. Савчук В.П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций. – К.: Издательский дом «Максимум», 2015. – 600 с.
29. Сенько Є.І. Організація, планування та управління на підприємствах лісового і садово-паркового господарства: [навч. посібник] / Є.І.Сенько. – К.: Знання, 2012. – 487 с.
30. Сертифікація лесних хозяйств по схемі FSC. – газета «Деревообробник», 2008 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.derevo.com.ua/>.
31. Синякевич І.М. Економіка галузей лісового комплексу: [підручник] / Синякевич І.М. – Львів: Світ, 1996. – 184 с.
32. Стандарт «Стандарт ТОВ «Лісова сертифікація» для сертифікації системи лісоуправління на відповідність принципам і Критеріям FSC для України. – 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://fcert.ru/i/misc/FC-STD-02-V1.0%20UKR.pdf>.
33. Україна. Довідка про сектор лісового господарства «Стан і можливості розвитку», 2006 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://siteresources.worldbank.org/>.
34. Харів П.С. Економіка підприємства: Збірник задач і тестів: [Навч. посіб.] – К.: Знання-Прес, 2012. – 301 с.
35. Экономика предприятия: Задачи. Ситуации. Решения: [Учебное пособие] / С.Ф. Покропивный, Г.А. Швиданенко, А.С. Федонин и др.; Под ред. С.Ф. Покропивного. – К.: Знання-Прес, 2001. – 343 с.



*Для нотаток*

## Зміст

Передмова.....	3
Загальні положення.....	3
Завдання та методичні поради до практичних занять.....	3
Тема «Персонал підприємств лісового господарства».....	3
Тема «Оплата та продуктивність праці у лісовому господарстві».....	5
Тема «Основні засоби в лісовому господарстві».....	7
Тема «Нематеріальні ресурси та активи в лісовому господарстві».....	8
Тема «Оборотні кошти підприємств лісового господарства».....	9
Тема «Інвестиційні ресурси підприємств лісового господарства».....	10
Тема «Витрати та ціни на продукцію лісового господарства».....	12
Тема «Результати діяльності підприємств лісового господарства та оцінка її ефективності».....	13
Рекомендована література.....	15

# НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Автор: **Ліщук Віра Іванівна**

## **Економіка лісокористування**

Методичні вказівки до практичних занять для магістрів спеціальності «Економіка» освітньої програми «Економіка довкілля і природних ресурсів» денної форми навчання

Друкується в авторській редакції

Підп. до друку 16.05.2018 Формат 60x84/16. Папір офс.  
Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 1,25 Обл.- вид. арк. 2,0 .  
Тираж 25 прим. Зам. № 753.

Інформаційно-видавничий центр  
Східноєвропейського національного університету  
імені Лесі Українки  
43021 м. Луцьк, пр. Волі, 13.  
Друк – ІВЦ СНУ ім. Лесі Українки.

